
The letters of Maarten Houttuyn to Carl Petter Thunberg (1780-1790)

by D.O. Wijnands

*Botanical Gardens, Agricultural University Wageningen, P.O. Box 8010,
6700 ED Wageningen, the Netherlands*

Communicated by Prof. F.A. Stafleu at the meeting of October 30, 1989

ABSTRACT

Houttuyn and Thunberg corresponded on natural history, mainly of Japan. The correspondence confirms that their publications on this subject were prepared independently.

INTRODUCTION

Maarten Houttuyn (1720 Hoorn-1798 Amsterdam) is known to biologists mainly, if at all, as the author of the *Natuurlijke historie*. The second volume, consisting of 14 parts, deals with plants and is based on Linnaeus' *Systema naturae* ed. 12 (1767) and Murray's ed. 13 (1774). However, Houttuyn published many new species in this work, which were discussed by Merrill (1938). Many of these were described from specimens in his own herbarium, which is at present conserved in Geneva, with a minor set in Leiden (Wijnands, 1987). The collector of most of Houttuyn's specimens was Carl Petter Thunberg (1743-1828). This applies to all specimens from Japan and the majority of those from Java and Ceylon, but not to those from South Africa. Thunberg collected these specimens on a voyage to the Far East (1772-1778) as a surgeon in the service of the Dutch East India Company (VOC).

The Hortus Medicus of Amsterdam, directed by Johannes and, afterwards, Nikolaas Laurens Burman, played a central role in the organization of the expedition. The Commissioners of the Hortus, presided by Egbert de Vrij Temminck, sponsored the voyage. Also some private sponsors contributed to the expense of the voyage: Jean Deutz, Jan van der Poll Pietersz. and David ten

Hoven. All were wealthy citizens of Amsterdam and owned extensive gardens (Wijnands, 1988). Thunberg dedicated his *Flora japonica* to these men. In their letters to Thunberg Houttuyn is not mentioned in connection with Thunberg's collections. In the East, Thunberg was supported by J.C.M. Radermacher, an influential administrator in Batavia.

Radermacher received the specimens from Thunberg and shipped them to Houttuyn. Therefore Houttuyn could publish many new species based on Thunberg's collections before they were published in Linnaeus fil. (1782), Murray (1784) and Thunberg (1784).

On his way home Thunberg visited Houttuyn in 1778. Afterwards the two men exchanged letters from 1780 until 1790. The subject matter of these letters was not only botany, but also zoology and mineralogy; in those days natural history united the three realms of nature. Thunberg started the correspondence on 12 November 1780, but his letters are not preserved. Houttuyn referred to letters from Thunberg dated 12 November 1780, 8 July 1783, 8 September 1784, 21 August 1787, 21 December 1787 and 17 December 1789. Twelve letters from Houttuyn are present in the University Library in Uppsala, Department of Manuscripts, "Bref till Thunberg". These letters provide some insight as to how both authors published, quite independently, on almost the same material.

The letters are in Dutch, a language that Thunberg learned during his three year stay at The Cape. One letter and a few passages in the others are in Latin. Houttuyn could read 7 or 8 languages, but he was not familiar with Swedish.

SUMMARY AND CONCLUSIONS OF THE LETTERS

Houttuyn provided at Thunberg's (and Deutz's) request translations of several of his articles, and arranged publication in the proceedings of two learned societies, the Hollandsche Maatschappij der Weetenschappen in Haarlem and the Zeeuwsch Genootschap in Vlissingen. Thunberg became a Fellow of these learned societies, in the latter he was introduced by Houttuyn, who sent him the diploma. Two of Thunberg's articles were published only in the *Verhandelingen* in Haarlem: one on meteorological observations in Japan (1780) and the second on Cycads (1782). Thunberg also became a Corresponding Fellow of the Bataviaas Genootschap voor Kunsten en Weetenschappen in Batavia, the Maatschappij ter Bevordering van de Landbouw, and the Koninklijk Nederlandsch Instituut van Wetenschappen.

Houttuyn received Thunberg's specimens from Japan through Radermacher. The first shipment probably arrived in Amsterdam in May-June 1777. The publisher's notice for part 8 of *Natuurlijke historie* (31 December 1777) is the first to mention Japanese plants (Fuchs, 1962: 44). Houttuyn states that he received Thunberg's collections "through another hand", i.e. Radermacher, but he was fully aware of the fact that they originated from Thunberg. Houttuyn had no specimens of other collectors in his Japanese herbarium. Also Thunberg's collections from Java and Ceylon reached Houttuyn through Radermacher, but from these areas Houttuyn possessed also specimens from

other collectors. At the Cape there was, it seems, no such close friend of Houttuyn's in government circles, as he did not receive Thunberg specimens from there.

Houttuyn's source for Cape plants, both herbarium specimens and live bulbs, is anonymous. A good candidate is Jan Andries Auge, who was a gardener in the Company's Garden at the Cape from 1747 till 1778 (Karsten, 1951). Auge had been trained in the Leiden Hortus under Boerhaave and he sent specimens to Van Royen in Leiden and Burman in Amsterdam. David van Royen wrote to Thunberg on 19 February 1785 "Andries Auge is nog aan de Caap onze ocellus botanicus", although Auge was blind by then. Houttuyn bought his African collections, whereas those sent by Radermacher seem to have been free of charge. A detailed account of Houttuyn's herbaria will be published elsewhere. The shipments did not consist of plants only, also fishes, insects and minerals were included. Thunberg continued sending natural history specimens to Amsterdam also from Sweden, since Houttuyn acknowledges the receipt of them.

Houttuyn sent his *Natuurlijke historie* to Thunberg only after the completion of the entire work, in August 1785. However, the chest with the 37 parts did not arrive in Uppsala, by some unexplained accident it got lost. Not before 21 August 1787 Thunberg confirmed the safe arrival of a second copy.

Thunberg had to pay a considerable sum for this: 200 guilders. Houttuyn apologized for this demand, stating that he had no copies himself, all being the property of the publisher. After the completion of the second, botanical volume of the *Natuurlijke historie* Houttuyn had sent Thunberg on 28 March 1784 a set of the 300 plates, annotated by hand with the names; these have not been traced in Uppsala.

Thunberg was obviously unable to cite from Houttuyn's published or manuscript text in his *Flora japonica* that was published in August 1784. His manuscript for this flora was finalized already in May-June 1784 when Murray used it in the publication of *Systema vegetabilium* ed. 14. Houttuyn on the other hand, acknowledged the receipt of *Flora japonica* on 5 August 1785. It is thus clear that these publications were prepared quite independently. The authors knew that they were using (almost) the same material but did not exchange data or descriptions before actual publication. Thunberg cited Houttuyn's work not before 1793.

Thunberg's specimens were sometimes annotated with a generic or specific name, but never with a diagnosis. Houttuyn sometimes accepted Thunberg's manuscript name, but in other cases he coined one himself. All the diagnoses published in *Natuurlijke historie* are Houttuyn's. The fact that Houttuyn published on Thunberg's collections is not widely known. Juel (1918) overlooked this relation. The data from Houttuyn's *Natuurlijke historie*, corroborated by his correspondence and the auction catalogue of his herbaria, indicate that in many cases the holotypes of Houttuyn's species have isotypes in Thunberg's herbarium, vice versa.

In 1785, comparing the *Flora japonica* with his own herbarium, Houttuyn

became aware of the fact that quite a few species in his herbarium were not accounted for in the *Flora japonica*. He even suggested Thunberg to publish a supplement to the *Flora japonica*. He gave several examples. There are specimens in Houttuyn's herbarium without a duplicate in Thunberg's such as *Acrostichum hastatum* Houtt. (= *Pyrrhosia hastata* (Houtt.) Ching). In 1787 Houttuyn sent a list of the discrepancies between the two publications, but unfortunately only the accompanying letter is extant.

Houttuyn did not appreciate Thunberg's changes in Linnaeus' system of classes. In several letters he showed his preference for Linnaeus' 23 classes over Thunberg's 19.

When Houttuyn had finished his magnum opus, he decided to sell his collections by public sale. His zoological collections were sold in 1787 (Houttuyn, 1787) and his herbaria in 1789 (Houttuyn, 1789). The auction of the herbaria did not yield an acceptable price and Houttuyn retained them.

Repeatedly he offered the herbaria to Thunberg, especially that from Japan. But Thunberg was not inclined to buy the specimens that he had collected himself. Eventually the herbaria were sold to Etienne Delessert. They are now in Geneva (Wijnands, 1987).

ACKNOWLEDGEMENTS

Dr. R. Moberg, Uppsala, helped me in locating Houttuyn's letters to Thunberg; Dr. I. Friis, Copenhagen, provided Houttuyn's letter to Vahl. Drs. J.J. Bos, H.C.D. de Wit and J. Heniger critically read my text and transcriptions. The Svenska Linné-Sällskapet provided a grant to study in Uppsala. This study is part of the research project "Early relations in the field of Natural History between Japan and The Netherlands", which is sponsored by the Ministry of Education of Japan.

LITERATURE

- Fuchs, H.P. - Publication dates of Houttuyn's 'translation' of Linnaeus' 'Systema naturae'. *Taxon* 11, 41-48 (1962).
- Houttuyn, M. - *Natuurlijke historie*. 3 vols. 37 parts. Amsterdam (1761-1785).
- Houttuyn, M. - *Catalogus van eene uitmuntende verzameling van allerly soort van dieren*. Amsterdam (1787).
- Houttuyn, M. - *Catalogus van eene uitmuntende verzameling van plantgewassen*. Amsterdam (1789).
- Juel, H.O. - *Plantae Thunbergianae*. Uppsala (1918).
- Karsten, M.C. - *The Old Company's Garden at the Cape and its superintendents*. Capetown (1951).
- Linnaeus, C. - *Supplementum plantarum*. Braunschweig (1782).
- Merrill, E.D. - A critical consideration of Houttuyn's new genera and new species of plants, 1773-1783. *J. Arn. Arb.* 19, 291-375 (1938).
- Murray, J.A. - *Systema vegetabilium* ed. 14. Göttingen (1784).
- Staffleu, F.A. & R.S. Cowan - *Taxonomic literature*, second edition, 7 vols. Utrecht, Antwerpen, Den Haag, Boston [cited as TL-2/entry number] (1976-1988).
- Thunberg, C.P. - Thermometrische waarneemingen, in Japan gedaan, in de jaaren 1775 en 1776. *Verh. Holl. Maatsch. Weetensch. Haarlem* 19.3, 123-137 (1780).
- Thunberg, C.P. - Beschryving van twee nieuwe soorten van palmboomachtige gewassen. *Verh. Holl. Maatsch. Weetensch. Haarlem* 20.2, 419-434 (1782).

Thunberg, C.P. – Flora japonica. Leipzig (1784).

Thunberg, C.P. – Afhandling og beskrivelse over nogle tilforn ukjendt arter af Rohria. Skrifter af Naturhistorie-Selskabet 3.1, 97–109 (1793).

Wijnands, D.O. – The herbarium of M. Houttuyn and its relations to C.P. Thunberg and N.L. Burman. Abstracts XIV International Botanical Congress Berlin, p. 444 (1987).

Wijnands, D.O. – Clematis florida en C.P. Thunberg. Dendroflora 24, 3–7 (1988).

TRANSCRIPTIONS OF THE LETTERS, WITH ANNOTATIONS

Amsterdam 17 Septb. 1781

[397]

Zeer Geleerde Heer
Mijn Heer en Vrind.

In Uwe zeer vrindelijke van 12 Novemb. Anni elapsi, gewaagde Uwed. van de vrindschap ten mijnen huize genooten¹⁾, met uitdrukkingen, die mij beschaamd maaken, aangezien de verplichting, welke Uwed. heb, voor de zaaken, door Uwed. met levensgevaar en oneindige moeite en groote kundigheid tevens, in zo verre landen uytgezogt, en, schoon door een andere hand mij geworden, alles te boven gaat, wat Uwed. in deezen zoude kunnen bewijzen. Hierom heb ik mij ook geenszins willen onttrekken, aan Uwed. zeer vriendelijk verzoek, mij tevens zeer honorabel, om Uwed. Latijnsch berigt *de Palmis*²⁾, (schoon mij wegens de ongemeene kleinheid van Uw schrift zeer moeielijk en enigen tijd, wegens zwakte mijner oogen, onmogelijk,) eindelijk te voldoen: gelijk dan ook dat vertoog, veel geholpen door de *Acta Ups.* waar uit het laatste door Uwed. was overgenomen, in 't Nederlandsch overgebracht, reeds voor eenige maanden aan de Holl. Maatsch. te Haarlem³⁾ bezorgd heb en verstaan, dat het deezen jaaren in druk zal komen. Zo Uwed. nog eens 't een of andere van dergelijke natuur hebt, ben ik bij occasie ten Uwen diensten, maar verzoeke dan wat grooter schrift.

De Japanse visschen, door Uwed. verzameld en mij door den WelEd. Heer Rademacher gezonden, heb ik niet zonder veel moeite in orde gebracht in een uitvoerige beschrijving derzelven ook aan onze Holl. Maatsch. geleverd⁴⁾, niet zonder melding van Uwed. naam. Ben voorneemens een kort begrip daarvan in 't

¹⁾ Thunberg visited Houttuyn in October 1778.

²⁾ *Cycas Caffra*, nova palmae species, descripta ... *Nova Acta Reg. Soc. Scient. Upsal.*, 2: 283–288, t. V. 1775. TL-2/14338.

³⁾ Beschryving van twee nieuwe soorten van palmboomachtige gewassen, ... *Verh. Holl. Maatsch. Weetensch. Haarlem* 20.2: 419–434. 1782. TL-2/14338. Thunberg's sponsor Jean Deutz was a director of the Hollandsche Maatschappij. In a letter to Thunberg of 9 October 1780 (University Library Uppsala, Department of Manuscripts, 'Bref till Thunberg') he mentioned that he would propose Thunberg as a Fellow of the Maatschappij. He also asked Thunberg for a paper on 'Palmae en *Cycas revoluta*', he would ask Houttuyn to translate this paper.

⁴⁾ Beschryving van eenige Japanse visschen, en andere zeeschepzelen. *Verh. Holl. Maatsch. Weetensch. Haarlem* 20.2: 311–350. 1782. Houttuyn mentioned this collection in his auction catalogue (Houttuyn, 1787: VI) '...voorts de Visschen, waar onder een menigte Japanse en andere Oostindische, zeer ongemeen en fraay, zig bevinden. Hier is de geheele reeks der genen, welken ik, in het XX. Deel der Verhandelingen van de Hollandsche Maatschappij, omstandig heb beschreven, geene uitgezonderd'. In the catalogue entries these 'fishes' are dispersed over several groups of animals. Their present location is not known.

Latijn, mogelijk ten dienste der Acta Ups. zo 't Ued. goed vindt, aan Uwed. te zenden. Ik denk niet dat er ook van bij Uwed. zijn. Anders zo iemand anders die ook beschreef of beschrijven van zou, gelief dan te melden.

Volgens Uwed. belofte en advis van Uwen laatste, vinde mij ten hoogsten ver-eerd met het kistje met steenen en mineraalen, waar voor Uwed ten hoogsten dankzegge. Had alleen gewenscht, dat dezelve door naamen van de afkomst en hoedanigheid meer gespecificeerd waren⁵⁾. Ik ben met de beschrijving der Nat. Historie zo bezet, dat ik nog niet heb kunnen nazien de defecten van Uwe planten. Ik dank Uwed. ook voor de gezondene zeer fraaje Dissertatie *de Proteis*⁶⁾. Mooglijk zend ik Ued wel een stel Plaatē der planten van mijne Nat. Historie, die ik wenschte dat Uwed. had: want zoude mij dan ook wel op de *Sphaerocephala &c*⁷⁾ aangehaald hebben. Thans plaats ontbreekende heb ik alleen occasie te betuigen [dat] ik met veel achtigen ben UwEd. ootm[loedige] & verplichte dienaar

M. Houttuyn

PS Litteris tuis semper delectabor.

⁵⁾ Also Egbert de Vrij Temminck complained about the poor annotation of the specimens sent by Thunberg to the Hortus Medicus (letter of 20 Aug. to Thunberg at the Cape of Good Hope).

⁶⁾ *Dissertatio botanica de Protea*. Upsalīae 1781. TL-2/14340.

⁷⁾ *Protea sphaerocephala* was discussed and illustrated by Houttuyn in *Nat. hist.* 2(2): 99 pl. 19 f. 1. 1775.

Weled. Hoog Geleerde Heer
Mijn Heer & Vrind.

[398]

Mijne beschrijving der planten, volgens het Systema Linnaei, thans voleindigd zijnde, heb occasie, om Uwed. een geheel stel der plaatē van hetzelfde toe te zenden; welken verhope dat Uwed zal ontvangen als een bewijs van het aandenken Uwer aangenaame conversatie alhier, en tot eenige recompense van de aan mij gezondene steenen, enz. Ik heb de nommers der plaatē daarboven, en onder dezelve met potlood de naamen en afkomst getekend, niet twijfelende of Ued zal, wegens Uwe groote kunde in de Nat. Historie, die wel verstaan, maar zo er eenigen Ued duister waren, gelieft dan deswegen maar te schrijven. Verlange zeer Uwe beschrijving der Japanse planten te zien, van welken Uwed in den Uwe van 8 July's voorleeden jaars gewag maakte, om daar uit mijn exemplaar met naamen te kunnen voorzien. Het spijt mij, dat Uwed. niet eerder toegezonden heb de plaatē van mijne Nat. Hist. op welken zeer veelen daarvan in afbeelding gebragt, en door mij gedoopt zijn. Buiten twijfel zullen Uwe benaamingen daar van verschillen, waaromtrent bij occasie wel eens Uw berigt verzoeke. Had de eer Uwen laatsten als ook de gezonden Dissertatiē te communicereen aan onzen vrind, den Heer Deutz¹⁾, in 't laatst van 't voorleeden jaar, die ongelukkig

¹⁾ Jean Deutz (1743-1784) was one of the sponsors of Thunberg's voyage to the east. He served as a member of the City-council of Amsterdam. On 21 May 1778 he was nominated as a director of

en tot mijn zeer groote spijt, in deeze winter aan de kinderziekte is overleeden, omtrent het begin deezes jaars.

Mij is, per missive, het overlijden van den jongen heer Linnaeus den 1 November, medegedeeld, zo dat Uwed thans denk ik de eenigste Hoogleeraar Botanices te Upsal zijt. Weete niet of met Uwe bevordering daar toe Uwed. reeds gefeliciteerd hebbe, anders doe zulks bij deezen, en bedank Uwed. zeer voor de gezondene Dissertatiën, sub tit. *Nova Genera Plantarum*²⁾ & *Iris*³⁾, die ik in 't begin van December wijlen den Heer Deutz geleend had, en wegens zijn overlijden nog niet weder heb kunnen bekomen. Zo het Ued. geen kosten ware, zoude die gaarn nog eens van U ontvangen, als ook dat werkje van den jongen Heer Linnaeus, titulo *Methodus Muscorum emendata*⁴⁾, 't welk ik van Burmannus te leen gehad heb, doch niet te koop heb kunnen bekomen. Zo Uwed. ook occasie had, om mij van de Krijstal-Appels of Kalkballen, in een der laatste Acta Stokholmensia⁵⁾, als veel in Floorgatingen voorkomende, beschreeven en afgebeeld, en eenige mineraalen of petrefacten te bezorgen, zult mij zeer pleizieren.

Ik voeg hier nevens het Register van het Ambonsch Kruidboek van Rumphius en Naamlijst der planten van Java, waarvan mij Exemplareen door den Heer Raademacher⁶⁾ toegezonden zijn van Batavia; niet twijfelende of zullen Ued aangenaam zijn; zullende het gedagte pakket aan de Heeren Lange en Zwart bezorgen, om U bij de eerste occasie toe te zenden; die Ued. daarvan wel advies zullen geeven; blijvende, na toewenschinge van allen welstand, met veel achtinge Weled. Hooggeleerde Heer Uw ootmoedige Dien. & Vrind M. Houttuijn

Amsterdam den 28 Maart 1784

the Hollandse Maatschappij der Weetenschappen, Haarlem. Thunberg sent Deutz seeds from the Cape for his garden on his estate Roos-en-Beek at Velzen. Some specimens grown from these seeds are preserved in the herbarium of David de Gorter, see S.J. van Ooststroom, Het herbarium van David de Gorter, *Nederlandsch Kruidkundig Archief* 51: 252-274, 1941. Thunberg named the genus *Deutzia* after him, *Nova genera plantarum* 1: 19-21, 1781. 'Nomen huic arbori sacrum voluimus, debuimus Historiae naturalis Cultori Cultorumque ejus Patrono-maximo & faventissimo, J. DEUTZ, Scabino urbis Amsteldamensis longe meritissimo plurimumque Collegiorum Praesidi dignissimo'.

²⁾ *Nova genera plantarum*. Upsaliae. 16 theses, 1781-1801. TL-2/14342. Houttuyn mentions 1 (1781), 2 (1782) and 3 (1783).

³⁾ *Dissertatio botanica de Iride*. Upsaliae 1782. TL-2/14343.

⁴⁾ *Methodus muscorum illustrata*. Upsaliae 1781, a thesis written and defended by O. Swartz with the younger Linnaeus in the chair. TL-2/13525.

⁵⁾ Om ön Ceilans mineralier ock ädla stenar. *Kongl. Vet. Acad. Nya Handl.* 5: 70-81. 1784.

⁶⁾ *Naamlijst der planten, die gevonden worden op het eiland Java*. Batavia 1780-1782. TL-2/8501. A copy of this book from Thunberg's library is present in the University Library, Uppsala. This work includes an interpretation of the *Ambonsch kruidboek* by G.E. Rumphius. It was written by J.C.M. Radermacher (1741-1783). Radermacher was councillor-extraordinary at Batavia, he sent many collections (mainly those of Thunberg, but also of his own) to Houttuyn. As appears from Houttuyn's note in *Natuurlijke Historie* II.10: 519 Radermacher also was a patron of Thunberg's voyage. Thunberg published a genus *Radefrjmachia* (= *Artocarpus*), *Kong. Vet. Acad. Handl.*, Stockholm 37: 251. 1776. 'Nomen in Honorem Maecenatis Summi & Historiae naturalis imprimis Patroni & Fautoris maximi, in summo Consilio Batavino-Indico Consiliiarii &c Societatis scientiarum Batavinae illustris Praesidis, Joach. Cornel. RADERMACHER'.

PS De Mantissa tertia mankeert mij ook.⁷⁾

PS De beschrijving der Japanse visschen is in Actis Harlemensibus of Verhandelingen der Holl. Maatschappij XX. deel, door mij gegeven; misschien zond ik wel daarvan een Extract in 't Latijn met Afbeeldingen. [?]

⁷⁾ The *Mantissa tertia* (following up the *Mantissa plantarum* of 1767 and the *Mantissa altera* of 1771) was scheduled for publication but was never published. It finally took shape in the *Supplementum plantarum* by the younger Linnaeus (1782), a work not mentioned by Houttuyn.

Hooggeleerde Heer & zeer geagte Vrind.

[400]

Met veel verheuging zag ik, in Uwen verplichtenden van 8 September, dat Uwed. aangesteld zijt tot Professor Med. & Botanices te Upsala, in plaatse van wijlen den Heer Linnaeus.

Hebbe de eer, Uwed daarmede zeer veel geluk te wenschen, en een lange continuatie van leven in welzijn, waardoor Uwed. de kruidkunde grootelijks zal kunnen bevorderen. Echter is mij leed, dat Uwed. noodig vinde, eene verschikking te maaken in het *Systema sexuale*¹⁾; dat wederom nieuwe moelijkheid in het rangeeren verschaffen zal. Ik heb de uitgaave van Murray²⁾ meestendeels gevolgd. Nu de geheele Historie der Natuur door mij beschreeven zijnde, zoude ik gaarne een Systematisch Register geeven van de planten, waarin ook de Palmen en andere naderhand ontdekte Genera op haar plaats waren. Zou Uwed. wel zo goed willen zijn, van dat van Murraij eens na te zien, en mij op te geeven, waar alle naderhand ontdekte Genera ingevoegd moeten worden, of is er een gedrukte lijst van dien aart, welke ik gebruiken kan. Mag ik hierop in een week zes of agt berigt hebben?

Het zal mij zeer aangenaam zijn, een exemplaar van Uwe Flora Japonica te bekomen. Zeer wensche ik, dat mijnen Herbarius naar dezelve wat zal kunnen nommeren. Van de Dissertatiën, die Uwed. de vrindelijkheid hebt gehad mij te laten toekomen, zo over de *Nova Plantarum* als *Insectorum Genera*³⁾; mankeert mij nog van de *Nova Plant. Genera* de tweede⁴⁾; terwijl ik van de eerste en derde verscheidene heb. Zou Uwed. ook daarvan terug verkiezen, en mij nog de tweede, tot compleeteering gelieven te bezorgen?

Die overtollige heb ik uit den boedel van H. Deutz in plaats van de andere terug bekomen, welke men niet kon vinden.

Gedagte sterfgevallen treffen mij zo wel als Uwed. Ik heb ik den ongelukkigen

¹⁾ Thunberg did not recognize Linnaeus' Classes XX-XXIII and distributed the genera in these Classes over the remaining 19, using characters of the anthers.

²⁾ *Systema vegetabilium* ed. 13, ed. J.A. Murray. Gottingae & Gothae, 1774. TL-2/4844a.

³⁾ *Dissertatio entomologica novae insectarum species sistens*. Upsaliae, 1781-1791. 6 pts, pt 1 1781, pt 2 1783, pt 3 1784. Houttuyn received also insects from Thunberg. In his auction catalogue (Houttuyn, 1787: 103, entries I, K, L) is mentioned: 'Ceylonsche Kapellen door den Heer Thunberg verzameld' and 'Japanse Kapellen, enz. Twee laadjes met eene zeer ongemeene Collectie van Insekten, op Japan door den Heer Thunberg verzameld. ... Dus in 't geheel 80 stuks Japanse insekten'.

⁴⁾ 1782.

Radermacher een groot Mecaenas verlooren. Gelukkig had zijn Ed. mij nog voorleeden jaar van Oostind. mineraalen ook schoon voorzien⁵⁾. Zo Ued bij occasie van de Sweedsche mij nog eenige konde bezorgen, zoude veel plezier zijn. Daar valt 't [?] koper met goud en ijzer met zilver, zo ik meen, en andere stoffen die raar zijn: zult mij daarmede verplichten.

Verneem ook met plezier, dat Uwed. mijne platen der planten reeds zult bekomen hebben. Ik had toen geen meer tijd, dan derzelver naamen slegts met potlood daar onder te tekenen, en de platen te nummeren: zo Ued. die niet wel kunt leezen, gelieft maar op te geeven, en wil bij occasie weleens een geschreeven lijst daarvan zenden: doch eerlang zal mijne geheele Natuurlijke Historie wel veel beter koop te bekomen zijn, dan zij bij stukken is uitgegeven. Gelieft Uwed. dan een compleet exemplaar te hebben, wil ik het Uwed. wel bezorgen.

Voor 't overige Uwed. alles goeds wenschende ben en met de grootste genegenheid Hooggeleerde Heer & zeergeachte Vrind Uwed. ootmoedige dr. M. Houttuyn

Amsterdam 5 Xbris 1784.

PS Zo Uwed. occasie had, mij eenige fraaije stukjes goud-erts van Aedelfors of andere goud en zilverstoffen uit Sweden te bezorgen, zoude gaarne de waarde rembourseeren.

⁵⁾ These minerals probably are those conserved in a wooden box in Teyler's Museum Haarlem with a label 'Tin-Ertsen van Malakka in Oost-India, ontvangen Anno 1783' in Houttuyn's hand. Houttuyn sold on this collection: Beschryving van de Malakse Tin-erts en derzelver mijnen, *Verh. Zeeuwisch Genootschap* 21: 383-389. 1785, and also in *Nat. Hist.* 3(5): 13, tab. 42 f. 2. 1785. Houttuyn sold this box to Martinus van Marum, the director of Teyler's Physische en Naturaliën Kabinetten en Bibliotheek, since 1784. Entry 240 in the auction catalogue (Houttuyn, 1789: 54) is 'Een laadje met al het gene tot de Tin Mynen van Malakka behoort, zo Zandige als Bergerts, enz.'.

Weled. Hooggeleerde Heer

[402 403]

Mijn Heer & zeer geachte Vrind.

Het groot verlangen dat ik had, om Uwe *Flora Japonica*¹⁾ te zien, is eindelijk voldaan, doordien een exemplaar daarvan te leen bekomen heb. Verheuge mij zeer, daarin te kunnen zien de groote naauwkeurigheid en kunde, met welke Uwed. dat werk hebt uitgevoerd, 't welk Uwen roem zal vereeuwigen. Ben Uwed. ook ten hoogste verplicht voor de ongemeene Vrindschap, en eere, mij aangedaan, met eene plant naar mijnen naam te doopen en *Houttuynia*²⁾ te heeten. Bij geluk heb ik die ook gevonden in mijn *Japanse Herbarius*, van welke ik nog verscheidene naar Uwe benaamingen zal kunnen tytelen.

¹⁾ *Flora japonica*. Leipzig 1784 (August).

²⁾ *Houttuynia* Thunberg, Beskrifning på ett nytt Japanskt Ort-Genus, kalladt *Houttuynia cordata*. *Kongl. Vetensk. Acad. Nya Handl.*, 4: 149-152, tab. 5. 1783; *Flora japonica* 12, 234. This name is conserved against *Houttuynia* Houttuyn, *Nat. Hist.* 2(12): 448. 1780, which is a synonym of *Ixia* L. Houttuyn received the news of this genus obviously from the *Flora japonica* and did not know the previous publication in 1783.

Verhope, dat Uwed. reeds de gezondene collectie der platen van mijne Natuurl. Historie, wat de planten aangaat, zal ter hand gekomen zijn. Uwed. zal bevinden, dat daarin, behalve de Japanse en Oostindische, zeer veele nieuwe Kaapse planten, na naauwkeurig onderzoek, in plaat gebragt zijn. Hope, dat Uwed. een nieuwe *Flora Capensis* willende uitgeeven dan eerst mijne beschrijving derzelve zal ingezien hebben, waartoe door 't bekomen van mijne geheele Natuurlijke Historie, die nu compleet uit is, wel gelegenheid zal zijn. Mooglijk zal ik in eenigen wel gemist hebben, dat Uwed dan ook onbeschroomd gelieve aan te wijzen.

Tot mijn leedwezen kan ik de *Act. Stockholm.* van 1782³⁾ dewijl die nog niet in 't Hoogduits uitgegeven zijn, [niet] te zien bekomen. Zou Ued. niet zo goed willen zijn, alzo ik eenige Aanmerkingen over de *Noote Muskaat-Bloemen* in 't Hollandsch meen in 't licht te geeven, mij een afdruk van het plaatje en den inhoud Uwer beschrijvinge mede te deelen: zal daar van met dank gebruik maaken. Ook ben ik zeer begeerig naar *Linn. Diss. de Plant. Surinamensibus*⁴⁾, en Uwe *Nov. Gen. Plant.* Dec. 2. Ik heb de nieuwe uitgaave van 't Syst. Plantarum door den Heer *Murray*⁵⁾ bekomen: verwonder mij daarin Uwe *Fabricia*⁶⁾ en de *Vieuseuxia*⁷⁾ van den Heer la Roche, die ik beiden beschreeven en in plaat gebragt heb, niet te vinden. Ook is het zonderling dat daar nog zo veele fouten in zijn, waarvan wel sommigen gemakkelijk te verhelpen doch anderen niet: bij voorbeeld daar men pag. 383 Linn. 13; 14, *obtusioribus* leest, 't welk *acutioribus* moet zijn, dat zo wel uit de kruidkunde blijkbaar is, als uit Uwe aanmerkingen over de Kaneel, in *Act. Stockholm. novis* de 1780⁸⁾: doch verwonder mij, dat Ued. aldaar zegt de *Cortex Cassiae* plat en niet opgerold te zijn: 't welk immers in de gewoone *Cassia Lignea* geen plaats heeft. Misschien gaat de vertaaling van dat vertoog, onder Uw naam, in *Act. Societ. Flissingo-Zelandicae*⁹⁾. Zou Ued. daar ook Lid van willen zijn, dan zal Uwed. daartoe recommandeeren.

In het X. deel van die Verhandelingen is thans van mij aan 't licht gegeven een Vertoog over de Cubeten en andere soorten van Peper, met afbeeldingen daarvan, om het onderscheid der bladen te doen zien¹⁰⁾. In the XXI. deel der Verhand. van den Holl. Maatschappij (*Act. Harlemensibus*)¹¹⁾ komt thans van mij uit de afbeelding van een takje van den echten Benzoinboom, waarin ik toon,

³⁾ Botanisk beskrifning på tvänne species äkta Muskot ifrån öen Banda. *Kongl. Vetensk. Acad. Nya Handl.* 3: 46-50, t. 1, II. 1782.

⁴⁾ *Plantae surinamenses*. Upsaliae 1775. Def. J. Alm. TL-2/4848.

⁵⁾ *Systema vegetabilium* ed. 14. Gottingae 1784. TL-2/6575.

⁶⁾ Thunberg in Fabricius, *Reise Norwegen* p. 23. Hamburg 1779, = *Empodium* Salisb.

⁷⁾ D. de la Roche, *Descriptiones plantarum aliquot novarum* p. 31. Leiden 1766. TL-2/1348.

⁸⁾ Anmärkningar vid Canelen; gjorde på Ceylon. *Kong. Vetensk. Acad. Nya Handl.* 1: 55-66, t. 5. 1780.

⁹⁾ Aanmerkinge over de kaneel, op Ceylon gemaakt, door Cas. Petr. Thunberg; vertaald en met eenige aanteekeningen vermeerderd. *Verh. Zeeuwsh Genootsch.* 12.1: 296-312. 1786.

¹⁰⁾ Het onderscheid der zwarte en witte peper, en afbeeldingen van 't gewas der staartpeper. *Verh. Zeeuwsh Genootsch.* 10: 604-513. 1784.

¹¹⁾ De echte benzoin-boom en kamferboom van Sumatra. *Verh. Holl. Maatsch. Weetensch. Haarlem* 21: 257-274. 1783.

dat die Virginische Boom, door Linn. *Laur. Benzoin* getyeld, geenszins dien naam verdient, alzo zij de Benzoindraager niet is, maar dien van *Laurus Virginicus*, waarop dan deeze echte Sumatrase volgen kon, met den overigen soortnaam en dan de echte Kamferboom von Bornio, dien ik ook in afbeelding en beschrijving voorstel.

Quantum in Botanicis, imo in tota Hist. Nat. adhuc reformandum est, uti id clarissime patet ex tua in Syst. Plantar. permutatione, respecto numeri Classum, quam opto in definiendis Vegetabilibus commoditatem allateram haud medio a Lin.

Ik heb tot mijn Systematischen Bladwijzer¹²⁾ meestendeels gevolgd de lijsten van de *Gen. Plant.*, die er voor ieder Klasse in de ed. ult. van *Murray*⁵⁾ zijn, en de *Nov. Gen. Forster*¹³⁾, *Forskaohl*¹⁴⁾ et *Tua*, met gemak daar kunnen invoegen. Men mag dit een *Methodus Artificialis* heeten, maar in de beschrijving van 't *Systema Linnaei* behoorden de planten *secundum Meth. Naturalem* geplaatst te zijn, die ik er niet in vind. Wat eigenschap, bij voorbeeld, heeft het, dat *Borassus* geplaatst worde *inter Tamum & Smilacem*: de *Nipa* *inter Cynomorium et Charam*, en de *Artocarpus* daar voor, *post Ceratocarpum*. Zo volgen planten op malkander, die hemelsbreedte in gestalte verschillen. Ik heb tot nog toe voor die schikking geen reden kunnen vinden, noch begrijpen, waarom niet liever dan de planten volgens de lijst, die voor de Klassen gaat, en waarin een geregelde schikking is, geplaatst en beschreeven zijn? wanneer men geen acht geeft op de gestalte of grootte. Immers ik heb hier niet op 't oog Uwed. te berispen; maar alleen te bekennen, dat ik voor die systematische plaatsing geen reden vind.

Van mijne Natuurlijke Historie, welke 37 boekdeelen, door mij stukken genaamd, in octavo met bijna 300 platen beslaat: als 18 van de dieren, 14 van de planten en 5 van de mineralen, komt thans het laatste uit: zo dat ik volgens Uwed. Hooggel. verzoek daarvan een *complete exemplaar* laat gereed maaken, 't welke behoorlijk ingepakt eerstdaags, door handen van Uwed. correspondenten, de Heeren Fahraeus en Swart, aan Uwed zal toezenden. Den prijs, welke bij het uitgeeven der aparte stukken al omtrent tweehonderd guldens heeft belooopen, is thans, ten mijnen pleziere, door den boekkooper op 't minste gesteld op F 125, zegge *honderdvijfentwintig guldens*, waar voor Uwed zullen crediteeren. Voorts hebbe de eer, met toewenschinge van allen welstand, te zijn. WelEd. Hooggel. Heer UwEd. ootmoedige dr. M. Houttuyn.

Amsterdam 5 Augusti 1785.

¹²⁾ Systematische bladwyzer der planten, ... *Nat. Hist.* III, 5. 1785. [pages not numbered]. *Borassus*, *Tamus* and *Smilax* are in the Dioikia Hexandria [Mm7]; *Nipa*, *Cynomorium*, *Chara*, *Ceratocarpus* and *Radermachia* (= *Artocarpus*) are in the Monoikia Monandria [L14v].

¹³⁾ J.R. Forster, *Characteres generum plantarum*. London. 1776. TL-2/1826. Probably Houttuyn used the 2nd or 3rd edition of 1776 and not the very rare first edition of 1775.

¹⁴⁾ *Flora aegyptiaco-arabica*. Kjøbenhavn. 1775. TL-2/1819.

Op mijne recommendatie, ons Genootschap der Weetenschappen, te Vlissingen in Zeeland, in de voorleeden Maand, Uwed. verkoozen hebbende tot haar Medelid, hebben de Eer op haar verzoek Uwed. daarvan bij deezen het Diploma¹⁾ toe te zenden. Twijfele niet of Uwed. zal dit aangenaam zijn. Gratulor hunc titulum titulis accedere vestris.

Voorts ben Uwed. zeer dankbaar, wegens de gezonden presenten van Uwe Flora Japonica en Insecta Suecica²⁾. Ik hebbe, op Uw verzoek, een geheel exemplaar van mijne Natuurlijke Historie, in een kistje gepakt, aan Uwe correspondenten, den Heeren Fahraeus en Swarth doen bezorgen, volgens wier berigt het zodra reeds is ingescheept en verzonden; hope het Uwed. spoedig zal ter hand komen. Voorts mij wel gediensstig refereerende aan mijnen voorigen, ben en blijve met alle hoog-achtinge WelEd. Hoog Gel. Heer Uw Ootmoedige Dienaar & Vrind M. Houttuyn

Amsteladami 24 Sept. 1785.

NB Deezen geef ik ook aan die Heeren F & Swarth ter bezorging over.

¹⁾ This diploma is conserved, as well as that of the Hollandsche Maatschappij der Weetenschappen, in the collection of Thunbergiana vol. 1 Testimonia & Diplomata, University Library Uppsala, Department of Manuscripts. This collection belongs to the Society of Småland students in Uppsala and was deposited in the University Library in 1887.

²⁾ *Dissertatio entomologica, sistens insecta Suecica, &c.* Upsaliae 1784–1795. 9 pts, pt 1 1784.

Vir Nobilissime, doctissime amicissime.

[405]

Nuperrime iterum ditatus tuis eximiis Dissertationibus, imprimis de Erica¹⁾ speciebus & Aloidi²⁾ summas inde tibi gratias ago. Opto sane quod receperis meas Plantarum Tabulas, quarum mentionem, quod scio, nondum fecisti. Tanto plus autem doleo, quod tanto infortunio periit totum Exemplar mea Historia Naturalis, tibi missum, et quidem, quod negligentia secur[it]atis assumenda, etiam perditus sit valor ejusdam. Ut autem huic molesto accidenti aliquid remedii adhiberetur, rogavi Bibliopolam, an ipsi placeret haec conditio. Scilicet dum mei respectu id exemplar tibi compassat solummodo f 125 & omnibus aliis id constitit f 200 circiter: si tibi condaniret et gratum esset, quod mitteritur aliud sequente Nave: et hoc tibi constarit ut aliis f 200, id est vulgari pretio officinali hujus operis: quando ille, hujus infortunii ergo, contentus esset de uno & altero et tibi nihil solvendum [?]; quod molestum si jam tibi haec conditio placet et cupis hac ratione accipere meum opus: [?] oro. Doleo autem, quod opus illud adeo excrevit quod non potistim id totum tibi dono mittere, quemadmodum tanta liberalitate tuorum exemplaria mihi impertiri dignaris.

¹⁾ *Dissertatio botanica de Erica.* Upsaliae 1785. TL-2/14349.

²⁾ *Dissertatio botanico-medica de Aloe.* Upsaliae 1785. TL-2/14347.

Tam accurate omnia tua opuscula et inprimis Flora Japonica conscripta sunt, ut vel invitis, laudem citur quem debeant. Dubia quaedam, confiteor meis in meis literis, de rejiciendis quatuor classibus Linnaeanis, sed rationibus tuis in praefatione datis, sum penitus vincor. & tibi sane in plantis facile coryphaeo, et tanta experientia, laboribus indefessis producto, facile credendum, in hac re. Dolui tantum et adhuc doleo, quod excellens illud Systema Linnaeanum inde malevolis instabilius vidari possit. Modum, quo Plantarum Genera inter [?] disposita sunt, [?] nondum recte capio. De novis, quas delineare curavi, plantis, tam Capensibus, quam Japonicis & Javanicis, si tibi otium fuerit, aliquando quidam prescribere placebit, quali nomine illa tibi dispositae fuerint. Et quidam, ut ultimis tuis, 15 Xbris Anni elapsi datis, responderum, de illa Dissertatione Linnaei de Plantis Surinamensibus non adeo sollicitus sum, quam de secunda parte Nov. Gen. Plantarum, si adhuc occasio sit illam conquirendi et de Dissertatione Tua de Nuce Myristica vel Tabula ejusdem, ut antea scripsi.

Litteras tuas ad Secretarum Societatis Flissingo-Zelandicae, qua vulgo solum *Zeelandica* audit, fecit fami [?] et gratum

Tibi meum officium fuisse gaudeo, qui omnia prospera peccatus, sum
Tibi humill. dedatissimus M. Houttuyn

Amstelodami 22 Januarii 1786.

Hooggeleerde Heer

[407]¹⁾

Mijn Heer en Vrind.

De gelegenheid waarneemende, van het vrindelijk bezoek van den zeer kundigen Heer Swedderus²⁾, hebbe het geluk, van Uwed bij deezen te begroeten.

Verhope, dat de laatste affaire, belangende het ongeluk, de boeken, aan Ued. gezonden, overgekomen, niet zal verminderen onze aangename correspondentie. En twijfele niet of Ued. zal wel haast berigt van Uwe toestemming zenden, aangaande het voorstel, welk Ued. heb gedaan, om een ander exemplaar te bezorgen, en dat Ued. dan voor beiden tesamen zoude betaalen den gewoonen prijs, dien men hier voor een exemplaar van dat werk geeft. Mij dunkt een allerbillijkst voorstel, om dat ongeluk te remedieeren, en den boekverkooper soulaz geeven. Anderszins verhope, dat Ued. order zal geeven, om ten minste een gedeelte van het geld van 't verlooren exemplaar te voldoen. En dat Ue de goedheid zal hebben, van Uwe verhandeling De Nuce Mijristica³⁾ mij te doen toekomen, die met de grootste affectie ben en blijve Uw Eerbiedige Dr. M. Houttuyn
MDr. Amstelod.

Amsterdam 7 Septemb. 1786

¹⁾ Watermark posthorn, van der Ley. In other letters no watermark is present.

²⁾ Magnus Swederus (1748–1836), editor and publisher in Uppsala, also bookseller of the Academy.

³⁾ *De Myristica*. Upsaliae 1788. TL-2/14355; or the article in Kongl. Vetensk. Acad. Nya Handl. 3, 1782.

Mijn Heer en Vrind.

Bij deezen hebbe de eer Ued toe te zenden twee exemplaaen van mijnen Catalogus Animalium, welke, zo zij niet uit de hand verkogt worde, ik voorneemens ben in Maart aanstaande te verkoopen, in publieke veilinge. Ik had wel gewenscht die eerder te zenden, doch ben niet volkomen geresolveerd geweest. Verzoeke de eene aan een ander liefhebber mede te deelen.

Buiten twijfel zal Uwed. door den Heer Fahraeus al lang bericht zijn gegeven, dat het exemplaar van mijne Natuurlijke Historie ter schepe naar Uwed. is gezonden. Verhope dat het Ued. wel zal ter hand komen of reeds gekomen zijn. Zo het Uwed. mogte wel gevallen, nog om Uwe Dissert. de Nuce Mijristica voor mij te denken, dat die mogte bekomen, zult mij verplichten, die met alle dienstvaardigheid ben en blijve Uw ootmoedige dienr.

M. Houttuyn

Amsterdam 8 Decembris 1786

Dit PS: Professor Vahl te Copenhagen aan Ued verzogt door den heer Sparrman te Stockholm te bezorgen.¹⁾

¹⁾ This letter to Vahl is conserved in the Botanical Museum in Copenhagen. It follows here in transcription.

A Monsieur Monsr. M. Vahl Professeur de Botanique && a Copenhague.

Monsieur

Par la presente aijant l'honneur, de Vous envoyer une Catalogue de la partie Animale de mon Cabinet, que j'ai dessin, si par quelque occasion je ne la vendra pas sous main, de mettre en Auction publique ce Printems et bien au Mois de Mars prochain; je viens d'y ajouter un Pacquet pour Monsr. Sparmann a Stockholm, contenant aussi des Catalogues pour mon Ami Monsr. Thunberg a Upsal. Naijant pas pu a presant trouver une autre occasion raisonnable a le faire passer en Suede, je Vous prie de lui procurer a passage, s'il est possible au plutot.

Il m'a été bien chagrinant, de par faute de Votre retour a ma maison, avoir manqué d'occasion, a Vous passer quelques'unnes de mes doubles, qui Vous pourraient manquer, recompenser en quelque facon la bonté que Vous avez eu, de me faire present une Collection de Plantes d'Espagne¹⁾. Si par occasion je

¹⁾ This herbarium is not listed separately in the auction catalogue of Houttuyn's botanical collections (March 1789). However, lot E is 'an european herbarium of plants collected in Spain and Switzerland, besides some indigenous ones'. Vahl's plants from Spain, collected in the years 1783-1785, could be included in it. The present location of this herbarium is not known, it could be in Geneva as are other parts of Houttuyn's herbarium.

scaurais Vous satisfaire en cela, je n'ij en manquerais pas, qui avec beaucoup d'obligation suis Votre tres humble Serviteur M. Houttuijn.

Amsterdam le 8 Xbre 178.²⁾

PS. Je ne scai pas, si Monsr. Sparmann a Stockholm a quelque titre; s'il est ainsi je vous prie de l'ajouter a son nom.

²⁾ 1786, on the same day Houttuyn wrote a letter with two copies of this *Catalogus Animalium* to Thunberg.

WelEd. HoogGeleerde Heer
Zeerwaarde en hooggeachte vrind.

[410]

Het was mij zeer aangenaam, uit den Uwen van 21 Aug. te verstaan, dat het exemplaar van mijne Natuurlijke Historie behouden te Upsal was gearriveerd; als ook dat Ue de penningen in deze maand aan Uwe correspondenten alhier zoudt overmaaken: want de boekverkooper van der Buchten verlangt zeer naar dezelve. Ik heb geen eigendom aan de exemplaaren van dat werk, buiten die volumes, welke telkens bij het uitkomen voor mij bedongen heb, en had er geen compleet exemplaar van over, anders zoude Ue gaarne er een present gedaan hebben: doch het spijt mij zeer, telkens bij het uitkomen niet een volume aan Ue te hebben gezonden, inzonderheid van de planten, als wanneer Ue daar van had kunnen gebruik maaken. Schoon mijne kunde in de Botanica veel minder is dan de Uwe, zal Ue tog zien, dat ik veele Japanse, Kaapse en Indische planten al zeer naauwkeurig gëexamineerd heb en in plaat gebragt. Kortlings heb ik eerst tijd gehad, om de Collectie Japanse planten, door wijlen den Heer Radermacher aan mij gezonden, met Uwe Flora Japonica te collationeeren, en toen bevond ik, tot mijne verwondering, dat niet alleen verscheide species, maar zelfs genera, door Ue boven die planten geschreeven, in Uwe Flora uitgelaten zijn. Bij voorbeeld de *Aletris*¹⁾, door mij afgebeeld, de *Aira*²⁾, het *Triticum repens*³⁾, de *Pteris Ensiformis* Burmanni⁴⁾, die ik zekerlijk heb: de *Dolichos trilobus*⁵⁾, de *Stipa arguens*⁶⁾, beiden door mij, gelijk Ue zult zien, in plaat gebragt, het genus *Tami*⁷⁾, Mas en Femina zie mijne afbeeldingen: het *Polypodium lycopodioidis*

¹⁾ *Aletris japonica* Houtt., Nat. hist. 2(12): 413 pl. 84 f. 2. 1780 July (= *Hosta lancifolia*). Houttuyn overlooked *Hemerocallis japonica* Thunb. ex Murray, *Flora japonica* 142 (= *Hosta sieboldii*). *Aletris japonica* Houtt. antedates *Aletris japonica* Thunb., Kaempferus illustratus, *Nova Acta Reg. Soc. Scient. Upsal.* 3: 208, 1780 post July.

²⁾ *Aira arundinacea*, Nat. hist. 2(13): 229 pl. 91 f. 1.

³⁾ *Triticum repens*, Nat. hist. 2(13): 442, not figured.

⁴⁾ *Pteris ensiformis*, Nat. hist. 2(14): 92; N.L. Burman, *Flora indica* p. 230. 1768.

⁵⁾ *Dolichos trilobus* Houtt., Nat. hist. 2(10): 153 pl. 64 f. 1. The present name is *Pueraria lobata* (Willd.) Ohwi or *Pueraria montana* (Lour.) Merr. ssp. *lobata* (Willd.) Maessen & Almeida.

⁶⁾ *Stipa arguens*, Nat. Hist. 2(13): 334 pl. 92 f. 1.

⁷⁾ *Tamus* 'japansch', Nat. hist. 2(11): 358 pl. 74 f. 1. Houttuyn did not name this species. It is *Dioscorea quinquelobata* Murray.

Linn.⁸⁾ en het *Pedatum*⁹⁾ misschien thans Uw *Dichotomum*¹⁰⁾, enz. Of dit daarvan komt, dat in de eene van die *Herbaria* planten zijn, welke in de ander ontbreken, terwijl ik in de mijne zeer veelen mis, zelfs van de gemeensten: dan of Ue die planten thans met andere naamen gedoopt hebt, wenschte gaarn eens te weten: als ook met welke benaamingen de nieuwe door mij afgebeeld, in Uwe Flora voorkomen. Even 't zelfde verhoop ik in 't vervolg ten opzigt van de Kaapse planten en Indische, door mij in plaat gebragt: waaromtrent Ue onbeschroomd gelieve mijne misslagen aan mij te berichten.

Ik verlang zeer om Uwe *Flora Capensis* te zien¹¹⁾. Door mijne jaaren, als thans bij den zeventig zijnde en toevalige zwakheden, heb thans niet veel lust en kan weinig uitvoeren¹²⁾. Mijne collectie, in de geheele Nat. Historie, was zo uitgebreid, dat raadzaam vond, die wat in te korten, gelijk ten opzigt van 't Regn. Animale gedaan heb, en meende Ue de *Catalogus* in 't voorste deezes jaars nog tijdig door Profess. Vahl te Kopenhagen, te bezorgen, doch dit is gemist. Nu ben ik voorneemens, mij ook van de planten en Mineraalen grootendeels te ondoen, indien de omstandigheden onzes lands¹³⁾ het toelaaten.

't Gene mij 't allermeeeste spijt, is, dat ik van Uwe *Nova Genera Plantarum* het *Pars Secunda* niet kan bekomen, terwijl ik van het *Pars Prima* wel drie a vier heb. Doch bij geluk bezit ik dat, waar in de *Characterizatie* komt van de *Mijristica*; maar dewijl ik over de bloemen een verhoog in 't Nederduitsch wilde uitgeeven, zo wenschte ik gaarn een exemplaar te bezitten van de plaat, door Ue daarvan in *Actis Stockholmens.* gepubliceerd, en zo Ue nog eenige bijzonderheden van Uwe beschrijving van dien boom, *in sumptis*, daar geliefde bij te doen, zult mij occasie geeven, om dergelijk gebruik daarvan te maaken, als Uwe beschrijving van de Kaneel vertaald, op Uw naam in *Actis Zelandicis* heb gebragt.

Inmiddels bedancke Uwed wederom voor de mij gezondene twee stukjes over 't *Museum Upsaliense*¹⁴⁾, heb verder de nevens gaande aan de Genootschappen van Haarlem en Vlissingen bezorgd en mij ten allerhoogste in Uwe goede gratie aanbeveelende heb de eer met veel achtinge te zijn WelEd. Hoog Geleerde Heer. Uwed. ootmoedige Dienaar en Vrind M. Houttuyn.

Amsterdam 25 Octobris 1787.

NB De *Dolichos*, *Tamus* en *Stipa* zijn door Uwed. niet boven die planten geschreeven.

⁸⁾ *Polypodium lycopodioidis*, Nat. hist. 2(14): 145.

⁹⁾ *Polypodium pedatum* Houtt., Nat. hist. 2(14): 175.

¹⁰⁾ *Polypodium dichotomum* Thunb. ex Murray, Fl. jap. 338 pl. 37. Both *Polypodium pedatum* and *P. dichotomum* are synonyms of *Dicranopteris linearis* (N.L. Burman) Underw.

¹¹⁾ Thunberg started publishing his *Prodromus plantarum capensium* in 1794 with a second volume in 1800; the first fascicle of the *Flora capensis* was published in 1807 only.

¹²⁾ Houttuyn, however, remained productive. In 1796 he published vol. 2 of *Afbeeldingen der Artseney-Gewassen*, Amsterdam. TL-2/3926.

¹³⁾ In 1787 the surroundings of Amsterdam were inundated in defence against the Prussian army of king Friedrich Wilhelm II.

¹⁴⁾ *Museum naturalium academiae upsaliensis*. Upsaliae 1787–1821. TL-2/14352. 33 dissertations, the first five in 1787.

Die fraaije hoogen boom, waarvan het stukje blad hier in, vindt men die ook in Uwe Flora opgetekend?

WelEdele hoog geleerde Heer
en zeer geestimeerde Vrind.

[412]

Of reeds geantwoord hebbe op den Uwen van 21 December laatstleeden, ben ik onzeker: des Uwed. zeer veel dankbetuiging doe, zo voor het voldoen van den Boekverkooper, als wegens het zeer gunstig oordeel, dat Uwed. over mijne Natuurlijke Historie hebt gestreeken. 't Is zeker, dat het begin daarvan zo goed niet is als 't laatste: want *fabricando fabricimus* plagt de oude Burmannus te zeggen. Hebje de noot, bladz. 518, in 't X. stuk der planten, al gezien¹⁾. Tot heden nog niet ontvangen hebbende, daar Uwed. in Uw gedagte brief van schreef, zo heb mijn Japansen Herbarius tegen Uwe hoog geschatte *Flora Japonica* eens vergeleeken, en daar in bevonden te ontbreken: *salvo errore*, die hier neevens aangekend zijn²⁾: de sterretjes beduiden Uw eigen handtekening: de overigen zijn door mij bepaald: buiten de *Didynamia*, welke, zo Uwed. weet, uit de gedroogde moeielijk te ontwikkelen zijn. Dan heb ik nog ongeveer 70 geheel onbekende. Wenschelijk was het geweest, dat ik te vooren geweten had, dat in mijne collectie konden zijn, die in de Uwe niet waren: zoude misschien daaromtrent wel hebben kunnen iets fourneeren, dat Uwed. van dienst ware geweest. Ondertusschen kon het wel zijn, dat mij van mijne uitheemsche herbariussen, Japonicum, Javanicum, Zeylanicum, Capense, die met elkander meer dan duizend stuks bevatten (dat doch weinig is) in 't kort eens ontsloeg. Wenschte wel, dat het Japansche in Uwe handen kwame, 't welk zekerlijk voor een Supplement zou dienen kunnen. Ten minste verwacht Uw oordeel over die van dit lijstje: waarvan veelen in mijne Nat. Hist. zijn afgebeeld en naauwkeurig onderzocht. Jammer dat in Murray Ed. XIV zo veel fouten zijn. Deeze kwamen mij terloops voor. Ik blijf met de grootste achtinge WelEd. H.Gel.Heer Uw ootm. Dienaar M. Houttuyn.

Amsterdam [?] Julij 1788.

¹⁾ Houttuyn describes here *Atractylis angustifolia* (= *Berkheya angustifolia* (Thunb. ex Houtt.) Merr.), that was recognized as a new species by Thunberg in Houttuyn's herbarium when he visited Amsterdam in October 1778.

²⁾ This must refer to a separate list of names that is no longer with the letter.

WelEd. Hooggeleerde Heer

[413]

Lang heb ik mij verwonderd, na mijnen laatsten van voorleeden zomer, nu meer dan een jaar geleeden, geen letter van Ued. ontvangen te hebben. Ik kon niet denken, dat het bericht, 't gene ik Ued. daar in gaf aangaande de Japanse planten, die ik meende nog in Uwe zeer fraaije Fl. Japonica te ontbreken, Ued kon hebben mishaald: terwijl er nog gelegenheid is, om daar van een Supplement uit te geeven. Ondertusschen had ik nu onlangs de eer, van Ued. wederom het present te ontvangen van Uwe zeer fraaije Dissertatiën, als ook van de Nov. Gen.

Plant. P.2. naar 't welke zeer verlangende was: des Ue daarvoor zeer dank zegge; hebbende ook de pakketten naar Haarlem en Vlissingen bezorgd.

Ik geef zeer weinig in 't klein uit: het meeste in werken, die te volumineus zijn, om te kunnen missen; echter neeme thans de vrijheid van Ued. eenigen daarvan toe te zenden, die Ued. beter zal kunnen leezen en verstaan, dan het werkje over Uwe reizen in 't Sweedsch, welke taal ik niet magtig ben: anders zou ik het ver-
taalen en aan 't licht geeven¹⁾.

In het paket, dat ik aan den Heer Fahraeus overhandig om over zee aan Ued. te zenden, gaat, behalve het werk over 't mikroskoop²⁾ en twee kleine stukken, een vertoog over de bloemen van den Noote Moskaat Boom³⁾, zo als dezelve door ons alhier onderzocht en allen overeenkomstig met den Baron van Wurmb⁴⁾ te Batavia, hermaphroditisch bevonden zijn, zonder dat, onder den menigvuldige bloemknoppen, door ons geopend, een eenige vrouwelijke bloem hebben kunnen vinden. Dit vertoog is in het laatst uitgekomen XXVI. deel der Verhandelingen van de Holl. Maatschappij geplaatst. Verhope dat Uwed. eenige aanmerkingen daaromtrent ten goede houden zult.

Maar wel het voornaamste is, dat ik Ued. in dat paket toezend de Catalogusen van mijne Verkoopingen van Naturaliën, die ik wel aan Ued. gezonden heb op zijn tijd; doch niet weet of ze U toegekomen zijn. Inzonderheid twijfel ten opzigt van die der plantgewassen en mineraalen, voorleeden voorjaars: van welken ik, wegens de geringe liefhebberij alhier, in de tegenwoordige tijd, veel opgehouden heb. In 't bijzonder is nog niet verkogt de *collectie van plantgewassen* in flesschen met vogt, waar onder zeer veele raare dingen zijn, alles zeer wel geconserveerd, uitmaakende 80 flesschen, die ik uit de hand gepresenteerd heb voor f 200: doch alzo er verscheide dubbelde in zijn, zou men er wel eenigen kunnen uitmonsteren of uitkiezen naar welgevallen. Deeze collectie is voor een Prof. Botanices of ook voor een Vorstelijk Museum veel waardig. Dan zijn ook nog niet verkogt de *Japanse, Javaanse, Ceijlonse, Kaapse Herbariussen*. Ik heb vergeten Uwed. hierover eerder te schrijven: dog indien Uwed. daarvan iets convenieerde, verzoeke spoedig bericht. Ik zal er voor een redelijken prijs van afstappen: want nu omtrent zeventig jaar oud zijnde, heb weinig lust meer om daar in te werken, en blijve, na Uwed. alle prosperiteit in Uwe zaaken toegewenscht te hebben Uwed. Dw. Dr. & vrind M. Houttuyn.

Amsterdam 28 Sept. 1789.

PS Aangaande Uwe Flora Capensis hebbe nog niets gezien of vernomen.

¹⁾ *Resa uti Europa, Africa, Asia, förrättad Åren 1770-1779*. Upsala 1788-1793. 4 vols. TL-2/14357. There exist translations of Thunberg's journal in German, French and English, but not in Dutch.

²⁾ *Het mikroskoop gemakkelijk gemaakt door H. Bakker, 3de druk met pl., nevens een aanhangsel betreffende nieuwe waarnemingen*. Amsterdam 1778 [not traced in the University Library, Uppsala].

³⁾ Aanmerkingen over de bloemen van den nooten-moskat-boom. *Verh. Holl. Maatsch. Weetensch. Haarlem* 26: 211-231, t. 7. 1789.

⁴⁾ *Wurmbia* Thunberg, *Nova Genera Plantarum* 1: 18. 1781. There are specimens from New Guinea collected by Frederik van Wurmb in UPS-Thunb., TL-2, 6: 312. Thunberg collected with von Wurmb on Java.

Bij toeval Uwen zeer vrindelijken van 17 December laatstl. weder vindende, heb thans de eer op Uwe vraag aangaande het conchyliën-werk van Knorr¹⁾, door mij met de twee laatste deelen gesuppleerd en met een Nederduitsche beschrijving alhier uitgegeven, te berichten, dat de naaste prijs daarvan gesteld is op F 105-:-. Waarschijnlijk zou Ued. de Hoogduitsche of Fransche Editie te Neurenberg wel beter koop kunnen hebben.

't Verwondert mij, dat Ued. niet inclineert tot de herbariussen ofte ook tot de Oostindische vrugten in flesschen met liquor, beschreeven in de catalogus die ik laatst de eer had Ued. te zenden, als hebbende op zijn tijd daar mede gemanqueerd; doch niettemin, alzo ik die zaaken opgehouden en nog in bezitting heb, zou Ued. dezelve tegen een redelijken prijs, dien ik meen gemeld te hebben, kunnen bekomen.

Ik verlange zeer om iets te zien van Uwe *Flora Capensis*, die mij nog niet voorgekomen is, niettegenstaande ik meen als voorlang uit Ue verstaan te hebben, dat daar van te Leipzig uitgegeven ware. Ue ziet in mijne Natuurlijke Historie, dat ik al veel werk gedaan heb tot onderzoek der Kaapse planten, zo droog, als bij mij uit bollen gesprooten²⁾. Ik ben Ue zeer verplicht voor het exemplaar van het eerste deel Uwer Reizen: jammer is 't maar, dat ik geen Sweeds ken; dit mankeert mij onder de zeven of agt taalen, die ik versta. Anders meende ik het vertaald te hebben. Hope 't wel eens in 't hoogduitsch of Fransch te zullen aantreffen. Ued. alle prosperiteit toewenschend ben WelEd. Hooggel. Heer Uw eerbiedigste dienaar Dr. M. Houttuyn.

Amsterdam 12 Meij 1790.

¹⁾ G.W. Knorr, *Verlustiging der oogen en van den geest, of verzameling van allerley bekende hoorens en schulpen*. Amsterdam, erven van F. Houttuyn. 1770-1775, in 6 parts. See J. Landwehr, *Studies in Dutch books with coloured plates*. The Hague: Junk, 1976; pp 121-122.

²⁾ Houttuyn grew some Southafrican bulbs at home, such as *Houttuynia capensis* (= *Ixia*), *Nat. hist.* 2(12): 448 pl. 85 f. 3.